

СТАНОВИЩЕ

от доц. Катя Генова Егурузе, д.оз.
Катедра „Здравни грижи”
Факултет „Обществено здравеопазване”
Медицински университет - Варна

за дисертационния труд на **Иванка Атанасова Стоянова**
на тема: **УПРАВЛЕНИЕ НА КАРДИОЛОГИЧНАТА ГРИЖА ПРИ КОМОРБИДНИ**
ПАЦИЕНТИ С ОСТЪР МИОКАРДЕН ИНФАРКТ

За присъждане на образователна и научна степен „Доктор”
Област на висше образование 7. Здравеопазване и спорт
Професионално направление 7.4. Обществено здраве
Специалност „Управление на здравните грижи”
С научни ръководители: проф. д-р Мария Негринова Негрева, д.м.н.
проф. Силвия Борисова Димитрова, д.оз.н.

Със заповед № Р-109-475/18.12.2024 г. на Ректора на Медицински университет „Проф. д-р Параскев Стоянов“ – Варна съм избрана за член на Научно жури, а на основание Протокол №1/30.12.2024 г. съм определена да изготвя становище по процедура за придобиване на образователна и научна степен „Доктор” с кандидат Иванка Атанасова Стоянова в Медицински университет – Варна.

Данни за процедурата

Иванка Атанасова Стоянова е зачислена като докторант в редовна форма на обучение в докторска програма „Управление на здравните грижи” в област на висше образование 7. Здравеопазване и спорт, професионално направление 7.4 Обществено здраве със Заповед № Р-109-522/01.12.2021 г. на Ректора на Медицински университет – Варна.

На основание доклад с вх. № 102-3514/05.12.2024 г. от доц. Катя Генова Егурузе, д.оз. – Ръководител катедра “Здравни грижи“, с решение по протокол № 236/11.12.2024 г. на ФС и доклад с вх. № 104-1673/12.12.2024 г. на Декана на факултет „Обществено здравеопазване“ е отчислена с право на защита със заповед на Ректора на МУ – Варна № Р-109-475 от 18.12.2024 г.

Представени са всички необходими документи, предвидени в Закона за развитие на академичния състав в Република България, Правилника към него и Правилника за развитие на академичния състав в Медицински университет – Варна.

Биографични данни и кариерно развитие на докторанта

Иванка Атанасова Стоянова придобива степен „бакалавър“ по специалност „Медицинска сестра“ в Медицински университет – Варна, Факултет по Обществено

здравеопазване, Катедра „Здравни грижи“ (2013), а през 2015 г. магистър по „Управление на здравните грижи“ в Медицински университет – Варна.

Началото на професионалния ѝ път е от 2013 г. в УМБАЛ „Света Марина“ ЕАД - Варна, Първа кардиологична клиника с Интензивно кардиологично отделение, където работи като медицинска сестра. В периода 2021 г. до настоящия момент е определена за заместник на старшата медицинска сестра на отделението, в което работи.

Обща характеристика на дисертационния труд

Дисертационният труд е представен в общ обем от 240 страници, със стандартната за професионалното направление структура, в пет глави: 1. Литературен обзор – актуалност и теоретични основи; 2. Цел, задачи, материал и методика на проучването; 3. Резултати и обсъждане; 4. Коморбидни пациенти с ОМИ – предизвикателства и възможности в сестринската практика; 5. Изводи, предложения и приноси. Илюстриран е богато с 35 фигури, 18 таблици и 8 приложения.

Библиографският списък включва 247 заглавия, от които 6 на кирилица, 238 на латиница и 3 интернет източника.

Оценка на актуалността на темата

Сърдечносъдовите заболявания са водеща причина за заболяемост и смъртност в световен мащаб. Проблемът е особено актуален и за България, като данните сочат, че у нас на всеки трима души, двама умират от сърдечносъдови заболявания (миокарден инфаркт, сърдечна недостатъчност и други). Миокардният инфаркт е спешно и застрашаващо живота състояние, което е и най-честата причина за смърт в страните от Европейския съюз.

Пациентите с остър миокарден инфаркт понякога имат други хронични заболявания, които от своя страна затрудняват лечението и възстановяването им. Редица хронични заболявания като диабет, хипертония, атеросклероза и хронични бъбречни заболявания могат да ускорят развитието на сърдечносъдовото заболяване и да повишат риска от миокарден инфаркт, сърдечна недостатъчност и други придружаващи патологии.

При коморбидните пациенти с остър миокарден инфаркт кардиологичната грижа е комплексен процес, който изисква специфичен терапевтичен подход и мултидисциплинарен екип. Един от ключовите координатори на процеса на лечение, мониториране на пациента и проследяване на важни параметри като кръвно налягане, кръвна захар и сърдечен ритъм е медицинската сестра. Друга нейна важна задача е обучение на пациента и семейството му за следене и управление на симптомите, които биха изисквали спешна медицинска намеса. Ефективният мониторинг и управление на сестринските грижи при тези пациенти изискват мултидисциплинарен подход с фокус върху стабилизиране на състоянието на пациента, предотвратяване на усложненията и дългосрочно възстановяване.

Това прави темата на дисертационния труд на Иванка Стоянова значима, актуална и дисертабилна.

Литературният обзор е структуриран в пет части, които последователно и задълбочено проследяват основните аспекти, имащи отношение към изследвания от

докторантката проблем. Анализът на прецизно подбраната научна информация е компетентно насочен към нуждите на конкретното изследване.

Започва с разглеждане на сърдечносъдовите заболявания и тяхното значение в контекста на коморбидностите. Засегнато е разпространението и въздействието на тази група заболявания и в частност на миокардния инфаркт върху общественото здраве.

Представен е опита в превенцията на сърдечносъдовите заболявания на Световната здравна организация, различни международни научни организации и България.

Задълбоченият преглед на острия миокарден инфаркт показва дългата история в лечението и грижите за него. Много подробно са представени типовете лечение, реперфузионната терапия, както и коморбидностите, които често пъти водят до затруднения в лечението и усложняване на възстановителния период на пациентите с хронични заболявания. Кардиологичната грижа при пациенти с коморбидности е комплексен процес, който изисква нови технологии и внимателно планиране на терапията. Медицинските сестри активно участват в грижата за пациенти с остър миокарден инфаркт, особено при наличие на коморбидности. Сестринските грижи в този контекст включват някои основни роли и отговорности, които допринасят за по-лесното преминаване през подобни състояния за пациента и за мултидисциплинарния екип.

Богатият професионален опит на Иванка Стоянова ѝ помага за задълбоченото анализиране на ролята на медицинската сестра в интензивно кардиологично отделение, на световния опит в обучението и практиката на медицинската сестра, на професионалните компетенции, които задължително трябва да притежава за активно усъвършенстване на сестринската практика и за ръководене на качествени инициативи в сътрудничество с екипа.

Методологията на проучването е подробно разработена и включва: цел, задачи, хипотези, материал и методика на проучването.

Целта на дисертационния труд е ясно определена: „Да се проучат и анализират основните сестрински дейности и тяхната роля в управлението на кардиологичната грижа при коморбидни пациенти с остър миокарден инфаркт, с цел разработване на ефективни подходи за подобряване на качеството, координацията и индивидуализацията на сестринските грижи, насочени към оптимизиране на резултатите и прогнозата на пациентите.”

Изведени са седем задачи за постигане на целта, обхващащи всички аспекти на извършената изследователска работа от докторантката. Формулирани са четири хипотези.

Материалът и методиката на проучването са коректно описани и включват: предмет, обект и дизайн на проучването. Дизайнът на изследването включва теоретично и емперично проучване, които са подробно описани. Определени са критериите за включване и изключване на лицата в проучването. Подробно са представени етапите на научното изследване, отразяващи конкретните дейности, използвания инструментариум и времето на провеждане. Приложеният инструментариум, който е собствено разработен, включва въпросник за дълбочинно интервю, полуструктуриран въпросник за фокус група, чек лист за наблюдение, три анкетни карти (за лекари, медицински сестри и пациенти). Използвани са самооценъчен въпросник за тревожност и депресия (HADS) и самооценъчна скала на Цунг.

Инструментариумът е съобразен със спецификата за набиране на информация, подробно описан и представен в дисертационния труд. Докторантката е използвала широк набор от методи, адекватни на поставените цел и задачи: социологически и статистически методи за обработка и анализ на данни.

Резултати и обсъждане

Дисертационният труд представя получените резултати от проведеното изследване, структурирани и логически оформени в глава трета, след статистическата им обработка.

В проучването са включени общо 423 респондента, разпределени в няколко групи:

- медицински специалисти, общо 223, от които медицински сестри ($n = 125$) и лекари ($n = 98$), работещи в структури на лечебни заведения в градовете Варна, Шумен, Добрич, Бургас, Русе и Силистра.
- Пациенти, общо 200, с диагностициран остър миокарден инфаркт, преминали лечение в Първа кардиологична клиника с Интензивно кардиологично отделение към УМБАЛ „Света Марина“ ЕАД, гр. Варна.

Представянето на резултатите при всяка от изследваните групи започва с изчерпателна социо-демографска характеристика.

Водещата коморбидност във всички възрастови групи е артериалната хипертония (78%), следвана от нарушения в липидния профил при пациентите под 50 години (50%) и пациенти, страдащи от захарен диабет тип 2 (45%). Освен това за пациентите с остър миокарден инфаркт е характерна значителна коморбидност и социално-икономическо многообразие. Установената връзка между възрастта и коморбидността подчертава нуждата от цялостен подход за лечение и грижи, който да обхваща различните аспекти на здравето на тези пациенти. Проучването обосновава нуждата от усъвършенстване на сестринските грижи и интегриране на стратегии за управление, които да отчитат индивидуалните характеристики и нужди на болните.

От изключителна важност е идентифициране на ключовите фактори, влияещи върху състоянието на коморбидни пациентите с остър миокарден инфаркт, които увеличават риска от развитието му. Ранното им откриване и управление са от значение за вторичната профилактика и дългосрочното здраве на хората.

Направената оценка на състоянието на пациенти с остър миокарден инфаркт предоставя възможност за разработване на индивидуализирани стратегии за грижи и сестрински интервенции. В дисертацията са изследвани основните аспекти, свързани със състоянието на болния, като клинични прояви, рискови фактори, диагностика, интервенции и възстановяване, които пряко влияят върху процеса, свързан с управление на сестринската грижа. Подобен род грижа трябва да бъде холистична и да включва мониторинг на физическите параметри, управление на болката, превенция на усложнения, психологическа подкрепа и образование.

Професионалният опит и адаптацията на медицинските сестри са ключови за ефективността на предоставяните кардиологични грижи. Трудовият стаж, уменията и способността за бързо адаптиране към динамична работна среда влияят върху качеството на грижите. Допълнителното обучение е определящо за изграждане на професионалните

качества и увереността в практиката, анкетираният медицински сестри (92%) осъзнават тази необходимост и активно търсят възможности за допълнителна квалификация. Лекарите респонденти също считат, че медицинските сестри трябва да притежават допълнителна квалификация, за да работят в интензивно кардиологично звено (83.67%).

В съвременната медицинска практика все по-голямо внимание получава качеството на медицинските грижи за пациентите с остър миокарден инфаркт. Чрез наблюдение с помощта на Чек-лист в реална клинична среда са изследвани ключови аспекти на комуникацията, процеса на вземане на решения, придържането към препоръките за лечение и удовлетвореността на пациентите. Впечатление прави, че ефективната комуникация не само подобрява разбирането за състоянието на пациентите, но и ги мотивира да участват активно в процеса на вземане на решения.

Проведеното дълбочинно интервю с пациенти, преживели остър миокарден инфаркт, разкрива ключови аспекти от тяхното първоначално преживяване, емоционални реакции и възприятия за лечението и грижите. Преобладаващото мнение на респондентите е, че първоначалната реакция при остър миокарден инфаркт е изпълнена със силен страх, паника и объркване, но в последствие, осъзнавайки сериозността на заболяването и хоспитализацията постепенно променят нагласите си и започват да възприемат състоянието си като критично.

В глава четвърта, въз основа на идентифицираните пет основни аспекта: координирана грижа, персонализиран подход, безопасност, обучение и иновации при коморбидни пациенти с остър миокарден инфаркт, са разработени основни стандартизирани рамки и инструменти за управление и проследяване на процеса на грижи. Това са: *рамка за оценка на състоянието и планиране на грижата; дневник за лечение и проследяване на коморбидни пациенти с остър миокарден инфаркт; стандарти за социална и психологическа адаптация; препоръки за пациентите и техните близки, относно възстановяване в домашна среда*. Стандартизираните рамки създават ясни и приложими указания, които улесняват както пациента, така и медицинския екип, гарантират по-добро проследяване на пациентите и осигуряват индивидуализиран подход към лечението.

Ежедневието в работата на кардиологичната медицинската сестра е свързано с наблюдение на общото състояние на пациента, чрез проследяване на жизнените показатели, оценка динамиката на състоянието и прилагане на стандартите за управление на острия миокарден инфаркт в рамките на своите компетентности. Особено ценно в дисертационния труд се явява разработеното *Ръководство за сестрински интервенции*, което има за цел да стандартизира процесите на грижа и да осигури по-добри резултати за пациентите. Разработен е документ, който има за цел да структурира процесите по мониторинг и реакция, като предоставя насоки за правилното управление на някои критични състояния. Представени са алгоритми и препоръки, които са съобразени с най-добрите клинични практики и стандартите за сестринска грижа. Разработени са програми за теоретични и практически курсове за индивидуално обучение на медицински сестри, както и учебни програми за специализация.

Изводи и приноси

Формулирани са 11 извода, които логически произтичат от предшестващия анализ, точно отразяват получените резултати от проведеното проучване и показват съответствие с целта и задачите на представения труд. Направените предложения към Министерство на здравеопазването, Медицинските университети и лечебните заведения са убедителни и имат конкретно отношение към разглеждания проблем. Приносите в дисертационния труд са с теоретико-познавателен и приложно-практически характер, които приемам. Докторантката представя една публикация, свързана с темата на представения труд.

Авторефератът е структуриран според изискванията и достоверно отразява съдържанието на дисертационния труд.

Заклучение

Дисертационният труд е задълбочено и целенасочено проучване с цел управление на сестринската грижа при коморбидни пациенти с остър миокарден инфаркт, който структурира и оптимизира процесите на грижа. Отличава се със своята актуалност, висока научна и безспорна практическа стойност. Показва, че докторантката притежава задълбочена теоретична подготовка и професионални умения, които доказват добрите ѝ възможности за научно-изследователска работа.

Считам, че трудът отговаря на всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България, Правилника за прилагането му и Правилника за развитие на академичния състав в Медицински университет - Варна.

Въз основа на гореизложеното, давам своя положителен вот и убедено предлагам на уважаемото Научно жури да присъди образователната и научна степен „Доктор“ на Иванка Атанасова Стоянова по специалност „Управление на здравните грижи“.

07.03.2025 г.
гр. Варна

Изготвил становището

доц. Катя Генова Егурузе, д.оз.

Заличено на основание чл. 5,
§1, б. „В“ от Регламент (ЕС)
2016/679